

بسمه تعالی

فره الف

مدیریت کل تمصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز

پایان نامه تمصیلی در قالب طرح پژوهشی

(فره گردش کار)

نام و نام خانوادگی استاد راهنما (مجری طرح): دکتر رضا خجسته مهر

مرتبه علمی: دانشیار
روان شناسی
گروه: مشاوره
دانشکده: علوم تربیتی و

نام و نام خانوادگی دانشجو: نوشین روشن روان
شماره دانشجویی: 9322505
گرایش
تحصیلی
مشاوره خانواده

مقطع تحصیلی: دکتری کارشناسی ارشد

عنوان پیشنهادی پایان نامه (موضوع طرح پژوهشی): ارزیابی ویژگی های روان سنجی مقیاس های دیدگاه فهمی خود و همسر و رابطه ی آن ها با رضامندی زناشویی دانشجویان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز

ماهیت پایان نامه: نظری عملی کاربردی- عملی کاربردی - نظری

جمع هزینه های پیشنهادی اجرای طرح .....ریال

مدیر محترم گروه:

خواهشمند است فرم پیشنهادی پایان نامه ضمیمه (فرم ب) را در قالب طرح پژوهشی بررسی و نتیجه را اعلام فرمایند.

امضاء استاد: امضاء دانشجو: تاریخ:

معاون محترم پژوهشی - تمصیلات تکمیلی دانشکده:

احتراماً، بدینوسیله به اطلاع می رساند طرح پژوهشی فوق در شورای تمصیلات تکمیلی گروه مورخ .....

مطرح و نتیجه بحث و بررسی به صورت ذیل جهت اقدامات بعدی اعلام شد.

مورد تصویب قرار گرفت با اصلاحات به عمل آمده تصویب شد.

ضمناً ماهیت این پایان نامه ..... است و هزینه اجرای طرح ..... ریال پیشنهاد می‌شود.

نام و نام خانوادگی مدیر گروه: ..... تاریخ: ..... امضاء

مدیریت محترم تحصیلات تکمیلی دانشگاه

طرح پیشنهادی فوق در جلسه مورخ ..... شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده.....

مورد بررسی قرار گرفت. بنابراین خواهشمند است ترتیبی اتخاذ فرمایند تا اقدامات بعدی صورت گیرد.

ضمناً ماهیت این طرح..... و هزینه اجرای آن ..... ریال اعلام شد.

نام و نام خانوادگی معاون پژوهشی - تحصیلات تکمیلی دانشکده: ..... تاریخ: ..... امضاء

طرح پژوهشی فوق در قالب پایان نامه تحصیلی در جلسه مورخ ..... شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه به تصویب نهایی رسید و همراه با کلیه ضوابط (در ..... صفحه) جهت ابلاغ به استاد راهنمای دانشجو و انعقاد قرارداد برای معاونت محترم پژوهشی دانشگاه ارسال شد. ماهیت طرح..... و هزینه اجرای آن ..... ریال تصویب گردید.

نام و نام خانوادگی مدیر کل تحصیلات تکمیلی دانشگاه..... تاریخ: ..... امضاء

بسمه تعالی

فره ب

مدیریت کل تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز

فره پیشنهادی پایان نامه تمصیلی کارشناسی ارشد و دکتری

(در قالب طرح پژوهشی)

مرتبه علمی: دانشیار

نام و نام خانوادگی استاد راهنما: دکتر رضا خجسته مهر

گروه آموزشی: مشاوره

رشته تخصصی: روانشناسی

نام و نام خانوادگی دانشجو: نوشین

دانشکده: علوم تربیتی

روشن روان

گرایش تحصیلی: مشاوره خانواده

شماره دانشجویی: 9322505

مقطع تحصیلی: دکتری کارشناسی ارشد

الف: - اطلاعات مربوط به پایان نامه پیشنهادی:*

عنوان پایان نامه (به فارسی و انگلیسی):

فارسی: ارزیابی ویژگی های روان سنجی مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر و رابطه ی آن ها با رضامندی زناشویی در دانشجویان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز

انگلیسی: **Evaluation of Psychometric Properties of the Self Dyadic Perspective-Taking and Other Dyadic Perspective-Taking Scales and their Relationships with Marital Satisfaction on Married Students in Shahid Chamran University of Ahwaz**

تعریف مسأله، فرضیه ها و اهداف (به طور خیلی خلاصه):

پیوست می باشد.

شرح روش اجرای تحقیق:

پیوست می باشد.

پیشینه موضوع در ایران و جهان با ذکر منابع معتبر:

پیوست می باشد.

- نوع کار تحقیقاتی نظری عملی کاربردی-عملی کاربردی-نظری

مدت اجرا، تاریخ شروع و برنامه زمان بندی پیشرفت کار:

مدت اجرا: تاریخ شروع: تاریخ خاتمه:

* در صورت لزوم جزئیات مربوط به "پایان نامه پیشنهادی" در قالب طرح پژوهشی را به پیوست ارسال فرمایید.

ب- عناوین سایر پایان نامه‌های در دست اجرا:

<u>عنوان تحصیلی</u>	<u>نام دانشجو</u>	<u>مقطع</u>
(1)		
(2)		
(3)		
(4)		
(5)		
(6)		

ج- مشخصات استاد مشاور:

نام و نام خانوادگی: دکتر ذبیح الله عباس پور	مرتبه علمی: استادیار
رشته تخصصی: مشاوره	
گروه آموزشی: مشاوره	دانشکده: علوم تربیتی و روانشناسی
نشانی: دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز	
تلفن:	
نام و نام خانوادگی:	مرتبه علمی:
گروه آموزشی:	دانشکده:
نشانی:	تلفن:
	رشته تخصصی:

د- هزینه‌های پیش بینی شده (با ذکر مورد):

1-	جمعاً	ریال
2-	جمعاً	ریال
3-	جمعاً	ریال
4-	جمعاً	ریال
5-	جمعاً	ریال
<hr/>		
	جمع کل	ریال

نام و نام خانوادگی استاد راهنما (مجری طرح):

تاریخ:

امضاء:

مقدمه

خانواده، این واحد به ظاهر کوچک اجتماعی، از ارکان عمده و از نهادهای اصلی هر جامعه به شمار می‌آید و در هر جامعه مقدس شمرده می‌شود. هر خانواده متشکل از دونفری است که در اولین شکل آن با ازدواج بین زن و مرد به منصفی ظهور می‌رسد؛ بنابراین بررسی مسائل خانواده،

جدا از بررسی مسائل زن و شوهر و نیازهای آنها کاری منطقی نخواهد بود (مساواتی، 1992؛ به نقل از پور اکبران و یزدی، 1394).

ازدواج و تشکیل خانواده علاوه بر تأمین و ارضای عاطفی، روانی، جنسی و... می‌تواند کانون پرورش نسل‌های سالم و رشد یافته شود؛ اما این در صورتی است که رابطه‌ی زوج‌ها و به‌طور کل کانون خانواده، سالم، گرم و بدون تنش باشد. بدیهی است که هر رابطه‌ی ناسازگار به توقف و رکود رشد اعضا منجر خواهد شد (طاهری راد، 1388؛ به نقل از خاکپور، نظری و زهرا کار، 1393).

با توجه به آنچه بیان شد، اگرچه ازدواج پیوند بسیار خوشایندی است، اما آمار طلاق، خشونت خانوادگی و اختلافات نشان می‌دهد که کسب رضامندی زناشویی¹ به آسانی حاصل نمی‌شود؛ بنابراین یکی از نکات اساسی در بحث ازدواج مسئله‌ی رضامندی زناشویی بوده که برای بهزیستی زوج و فرزندان آنها بسیار حیاتی است. علاوه بر این رضامندی زناشویی پیش‌بینی کننده‌ی بسیار مهمی برای پایداری ازدواج است و پژوهش در پیشینه‌ی آن برای توسعه‌ی مداخلات درمانی موفق باهدف پیشگیری از طلاق سودمند است (آماتو²، 2000؛ به نقل از نظری، یاراحمدی و زهرا کار، 1393).

رضایتمندی زناشویی وضعیتی است که زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و باهم بودن احساس شادمانی و رضایت دارند (احمدی و فتحی آشتیانی، 1388؛ به نقل از جمشیدی و همکاران، 1394) و بر اساس درجه‌ی نزدیکی و امنیت بین شرکا و سطح در دسترس بودن و پاسخگویی به یکدیگر سنجیده می‌شود (داگلیش³ و همکاران، 2015). رضامندی زناشویی به‌نوبه‌ی خود وابسته به عوامل چندی است. یکی از عواملی که اخیراً در ادبیات مشاوره‌ی خانواده و ازدواج مورد توجه قرار گرفته، دیدگاه فهمی⁴ است که در ابتدا توسط لانگ⁵ (1990) مطرح شد. دیدگاه فهمی یکی از جنبه‌های همدلی⁶ است. همدلی یعنی بتوانیم بدون آنکه در موقعیت طرف مقابل قرار گرفته باشیم، خودمان را جای او بگذاریم و از منظر او مسأله را نگاه

و درک کنیم. همدلی به فرد کمک می‌کند تا بتواند انسان‌های دیگر را حتی وقتی با او تفاوت دارند بپذیرد و به آنها احترام بگذارد (نادری، مولوی و نوری، 1394).

---

¹.Marital Satisfaction

².Amatto

³.Dalglish

⁴.Perspective-Taking

⁵.Long

⁶.Empathy

به جرأت می‌توان گفت که میان متغیرهای مربوط به خانواده، همدلی بیشترین ضریب اطمینان را به خود اختصاص داده است که نمی‌توان به راحتی از آن چشم‌پوشی کرد (مؤمنی و همکاران، 1393). همدلی دو بعد شناختی^۱ و عاطفی^۲ دارد. جزء عاطفی با درک احساسات دیگران مشخص می‌شود، درحالی‌که جزء شناختی شامل دریافت دیدگاه شخص دیگر است و با اصطلاحاتی مانند دیدگاه فهمی مشخص می‌شود. هر دو جنبه‌ی شناختی و عاطفی برای توانایی همدلانه مورد نیاز است (گرونهلم^۳ و همکاران، 2012).

پژوهش‌های زیادی نشان داده است که دیدگاه فهمی با رضایت از رابطه همبستگی مثبت دارد (فرانزوی، دیویس و یانگ^۴، 1985؛ دیویس و اتوت^۵، 1987؛ لانگ و اندروز^۶، 1990؛ استس^۷، 1993؛ میر، بوستر و هچت^۸، 1998؛ پارک و رایلی^۹، 2009؛ هچ^{۱۰}، 2009). شناسایی دیدگاه فهمی نیاز به ابزارهایی دارد که پایایی و روایی و سایر ویژگی‌های روان‌سنجی آن به قدر کافی مورد تحقیق و پژوهش قرار گرفته باشد. یکی از این ابزارها مقیاس دیدگاه فهمی خود^{۱۱} و مقیاس دیدگاه فهمی همسر^{۱۲} است که برای نخستین بار توسط لانگ در سال 1990 مطرح شد. لانگ برای تهیه‌ی مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر، مقیاس‌های دیدگاه فهمی عمومی و همدلی را مورد بازبینی قرارداد و با استفاده از ماده‌های شناختی (ماده‌هایی که صرفاً دیدگاه فهمی شریک را اندازه می‌گرفت و نه همدلی او را) این مقیاس‌ها را تهیه کرد (خجسته مهر، سبحانی جو و رجبی، 1392). این مقیاس‌ها در ایران برای نخستین بار در پژوهش سبحانی جو (1390) در میان معلمان متأهل شهر اهواز مورد بررسی قرار گرفت.

بنابراین با توجه به اهمیت متغیر دیدگاه فهمی زوجین و تأثیر آن بر متغیر رضامندی زناشویی و عدم وجود مقیاسی معتبر که متناسب با کشور ایران و فرهنگ آن باشد، ارزشیابی ویژگی‌های روان‌سنجی و ساختار عاملی مقیاسی جهت سنجش دیدگاه فهمی ضرورت پیدا می‌کند. هدف کلی

---

¹.Cognitive

².Affective

³.Gronholm

⁴.Franzoi,Davis & Young

⁵.Oathout

⁶.Andrew

⁷.Stets

⁸.Meyer,Boster & Hecht

⁹.Park & Raile

¹⁰.Hatch

¹¹.Self Dyadic Perspective-Taking

¹².Other Dyadic Perspective-Taking

این پژوهش، ارزشیابی ویژگی‌های روان‌سنجی و ساختار عاملی مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر و بررسی رابطه‌ی آن‌ها با رضامندی زناشویی در دانشجویان زن و مرد دانشگاه شهید چمران اهواز است.

بیان مسئله

همدلی از ارکان ایجاد رابطه‌ی مناسب و اثربخش و نیز زندگی زناشویی است (پالری، ریگالیا و فینچام^۱، ۲۰۰۵). همدلی توانایی مهمی است که فرد را با احساسات و افکار دیگران هماهنگ می‌کند، او را به دنیای اجتماعی پیوند می‌زند، کمک به دیگران را برای وی ترسیم می‌کند و از آسیب به دیگران جلوگیری می‌کند. همدلی نیروی برانگیزاننده‌ی رفتارهای اجتماعی است که انسجام گروهی را در پی دارد (رایف، کتلا و وایفرینک^۲، ۲۰۱۰).

دیدگاه فهمی به‌عنوان جنبه‌ی شناختی همدلی، توانایی گذاشتن خود به‌جای شخص دیگر است. به این صورت که فرد موقعیت و شرایط دیگری را درک می‌کند و به‌اصطلاح با کفش او راه می‌رود و تدبر و تأملش مانند او می‌شود (موس-راکسین، گود و سانچز^۳، ۲۰۱۰؛ لاموث^۴ و همکاران، ۲۰۱۴).

استتس (۱۹۹۳) مشخص کرده است که دیدگاه فهمی باعث ملاحظه‌ی بیشتر تمایلات دیگری و در نتیجه همدلی بیشتر و رفتارهای خودمحور کمتر می‌شود؛ بنابراین به نظر می‌رسد که دیدگاه فهمی ویژگی باشد که به‌طور مساوی برای افزایش تعاملات مثبت هم در روابط عاشقانه و هم در روابط غیر عاشقانه به کار می‌رود. زوجینی که دیدگاه همدیگر را می‌فهمند به دلیل گذشت، بیشتر احتمال دارد که تعاملات مثبت داشته باشند و بنابراین احتمال بیشتری هست که در روابطشان حمایت‌کننده باشند. پذیرفتن دیدگاه شریک منجر به اسنادی می‌شود که بیشتر موقعیتی بوده و کمتر شخصی است. این موضوع باعث می‌شود که موفقیت‌های همدیگر را به دلایل شخصی و شکست‌هایشان را به دلایل موقعیتی نسبت دهند.

احتمالاً فعالیت‌های نوع‌دوستانه به دو شکل تعدیل می‌شوند: الف) ما چقدر می‌توانیم دیگران را خوب تصور کنیم (تصور کردن دیگران) و ب) چه اندازه می‌توانیم خودمان را در موقعیت‌های ویژه

^۱.Paleari,Regalia & Fincham

^۲.Rieffe,Ketelaar & Wiefferink

^۳.Moss-Racusin,Good & Sanchez

^۴.Lamothe

تصور کنیم (تصور کردن خود)، این‌ها دو شکل جداگانه‌ی دیدگاه فهمی هستند که اثرات عاطفی متفاوتی دارند (باتسون، ارلی و سالوارین^۱، 1997).

لانگ (1990) برای تهیه‌ی مقیاسی که دیدگاه فهمی را در روابط زوجی اندازه‌گیری کند، مقیاس دیدگاه فهمی را که خرده مقیاسی از شاخص واکنش بین فردی^۲ است (دیویس، 1980) برای اندازه‌گیری به دو مقیاس جداگانه در روابط زناشویی گسترش داد. یکی از این مقیاس‌ها، دیدگاه فهمی خود (SDPT) و دیگری مقیاس دیدگاه فهمی همسر (ODPT). مقیاس دیدگاه فهمی خود شامل ماده‌هایی است که دیدگاه افراد را در روابط زوجی اندازه‌گیری می‌کند. مثلاً (معمولاً به‌طور دقیق منظور همسر را متوجه می‌شوم). همچنین مقیاس دیدگاه فهمی همسر شامل ماده‌هایی است که ادراک افراد را از دیدگاه فهمی همسرشان می‌سنجد، مانند (همسر من تنها به حرف‌های من گوش می‌دهد، بلکه حقیقتاً با در نظر گرفتن موقعیت من، آن‌ها را درک می‌کند). هر کدام از این مقیاس‌ها شامل دو خرده مقیاس شناخت^۳ و راهبرد^۴ است (به نقل از خجسته مهر و همکاران، 1392).

بنابراین در این پژوهش پژوهشگر در گام اول به دنبال پاسخگویی به این سؤال اساسی است که آیا مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر از پایایی و روایی کافی برخوردار هستند؟ همچنین بررسی اینکه آیا ساختار دو عاملی آن‌ها در جمعیت دانشجویی زنان و مردان متأهل از برازش کافی برخوردار است؟ سؤال دوم پژوهش حاضر است.

با توجه به نتایج پژوهش‌هایی مانند پژوهش لانگ و اندروز (1990) در مورد دیدگاه فهمی و رضایت زناشویی، نقش شناخت در عملکرد زناشویی (برادبوری^۵ و فینچام، 1992؛ کوهن و سائرز^۶، 2005؛ به نقل از خجسته مهر و همکاران، 1392)، بررسی رابطه‌ی دیدگاه فهمی با ارتباطات بین فردی (مارتینی^۷، 2001؛ میر، 1998 و پارک و رایلی، 2009)، رابطه‌ی دیدگاه فهمی با گذشت و توانایی حل مسئله و بهبود تعاملات زوجی (ریزکالا، ورتیم و هاگسان^۸، 2008؛ به نقل از خجسته مهر و همکاران، 1392)، رابطه‌ی دیدگاه فهمی با کارکرد اجتماعی بالا و رضایت از رابطه و همچنین

---

¹.Batson,Early & Salvarin

².Interpersonal Reactivity Index

³.Cognizance

⁴.Strategy

⁵.Bradbury

⁶.Cohen & Sayers

⁷.Martini

⁸.Rizkalla,Wertheim & Hodgson

رضایت زناشویی (میر، 1998؛ به نقل از پارک، 2009؛ مارتینی، گروس و برناردینی¹، 2001 و هچ، 2009) و با توجه به اینکه تاکنون در ایران رابطه‌ی دیدگاه فهمی با رضامندی زناشویی آن‌هم در جمعیت دانشجویی بررسی نشده، سؤال سوم پژوهش حاضر این است که آیا بین دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر با رضامندی زناشویی رابطه وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

ازدواج و انتخاب همسر پایه‌های اصلی خانواده‌ها را تشکیل می‌دهد. اگر خانواده استوار نباشد، جامعه در وضعیت متزلزلی قرار خواهد گرفت؛ بنابراین آشنایی با عواملی که باعث پایداری در ازدواج و خانواده می‌شود، برای همه‌ی اقشاری که به استواری و بقای جامعه می‌اندیشند، اقدامی حیاتی است (خجسته مهر، 1384). مشکلات ارتباطی زناشویی از جمله مسائلی است که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که درصد قابل توجهی از خانواده‌ها از این عارضه در رنج هستند (جامعی، 1392). دیدگاه فهمی به عنوان یکی از متغیرهای ارتباطی همان طور که اشاره شد با کارکرد اجتماعی بالاتر و رضایت از رابطه همبستگی مثبت دارد.

از آنجایی که تاکنون در ایران تحقیقی در مورد رابطه‌ی دیدگاه فهمی با رضامندی زناشویی صورت نگرفته است و همچنین با توجه به عدم وجود مقیاسی معتبر برای اندازه‌گیری دیدگاه فهمی زوجین که مطابق با فرهنگ ما باشد، لذا یافته‌های این پژوهش از چند جنبه حائز اهمیت است که به سه بخش نظری، روش‌شناختی و کاربردی تقسیم می‌شود.

در سطح نظری نتایج این پژوهش اگر با موضوع تفاوت‌های فرهنگی مرتبط شود می‌تواند رابطه‌ی بین متغیر دیدگاه فهمی و رضامندی زناشویی را بیشتر مشخص کند، پرسش‌ها و فرضیه‌های جدیدی را مطرح سازد، به توسعه‌ی دانش و اطلاعات در این زمینه یاری رساند و زمینه را برای پژوهش‌های آزمایشی-مداخله‌ای بعدی فراهم سازد.

چنانچه قبلاً ذکر شد این مقیاس‌ها فقط یک‌بار آن‌هم در جمعیت معلمان متأهل اندازه‌گیری شده ولی با توجه به اهمیت آن به توجه بیشتری نیاز دارد و برای اولین بار است که ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس‌ها در جمعیت دانشجویی مورد بررسی قرار خواهد گرفت؛ بنابراین از بعد روش‌شناختی یکی از مواردی که ضرورت پژوهش حاضر را توجیه می‌کند بررسی

---

¹.Grusec & Bernardini

ویژگی‌های روان‌سنجی و ساختار عاملی مقیاسی جهت سنجش دیدگاه فهمی است که همسو با کشور و فرهنگ ما باشد، چراکه زوج درمانگرها برای بررسی دیدگاه فهمی افراد و رابطه‌ی آن با رضامندی زناشویی نیاز به مقیاسی معتبر دارند که مطابق با جامعه‌ی ایرانی باشد. با اجرای این پژوهش می‌توان گامی نو در جهت افزایش رضامندی زناشویی و کمک به بهبود روابط زوجین برداشت.

در سطح کاربردی نیز چنانچه این مقیاس از پایایی و روایی کافی و سایر ویژگی‌های روان‌سنجی برخوردار باشد می‌تواند در سایر کارهای پژوهشی و درمانی مورد استفاده‌ی زوج درمانگران و مشاوران خانواده قرار گیرد و با توجه به اهمیت متغیر دیدگاه فهمی بر رضامندی زناشویی، مبنای تجربی مناسبی برای تدوین برنامه‌های آموزشی به خانواده‌ها، اجرای طرح‌ها و کارگاه‌های آموزشی جهت ارتقای سطح آگاهی زوجین در خصوص شیوه‌ی تعامل مثبت با همسرانشان فراهم آورد.

اهداف پژوهش

هدف کلی

ارزشیابی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر و بررسی رابطه‌ی آن با رضامندی زناشویی در دانشجویان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز.

اهداف جزئی

- 1- تعیین پایایی، روایی (سازه و عاملی) مقیاس‌های دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر در جمعیت دانشجویان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز.
- 2- تعیین رابطه‌ی دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر با رضامندی زناشویی در جمعیت دانشجویان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز.

سؤال‌های پژوهش

- 1- آیا مدل دو عاملی مقیاس دیدگاه فهمی خود (SDPT) از برازش کافی برخوردار است؟

- 2- آیا مدل دوعاملی مقیاس دیدگاه فهمی همسر (ODPT) از برآزش کافی برخوردار است؟
- 3- آیا مقیاس دیدگاه فهمی خود (SDPT) از پایایی کافی برخوردار است؟
- 4- آیا مقیاس دیدگاه فهمی همسر (ODPT) از پایایی کافی برخوردار است؟
- 5- آیا مقیاس دیدگاه فهمی خود (SDPT) از روایی سازه‌ی مناسبی برخوردار است؟
- 6- آیا مقیاس دیدگاه فهمی همسر (ODPT) از روایی سازه‌ی مناسبی برخوردار است؟

فرضیه‌های پژوهش

1. دیدگاه فهمی خود با رضامندی زناشویی رابطه‌ی مثبت دارد.
2. دیدگاه فهمی همسر با رضامندی زناشویی رابطه‌ی مثبت دارد.

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

تعریف مفهومی دیدگاه فهمی

دیدگاه فهمی یک فرایند شناختی فعال است که در آن افراد باید بر دیدگاه خودخواهانه‌ی معمول خود غلبه کنند و جهان را همان‌طور که برای دیگران به نظر می‌رسد تصور کنند (پیاز، 1932؛ به نقل از مونزو^۱، 2007؛ باتسون و شاو^۲، 1991؛ استاتلند^۳، 1969؛ به نقل از گلدشتاین، وزیچ و شاپیرو^۴، 2014). الگوی دیدگاه فهمی شامل دو بخش است: الف) دیدگاه فهمی خود ب) دیدگاه فهمی همسر. منظور از دیدگاه فهمی خود این است که فرد یک خود گزارشی فراهم می‌کند که آشکار می‌سازد تا چه اندازه ادراک‌هایش در چهارچوب جهت‌گیری شناختی با دیدگاه شریکش تناسب دارد. منظور از دیدگاه فهمی همسر این است که فرد برای لحظه‌ای خودش را جای همسرش بگذارد و در مورد دیدگاه او، در مورد خودش قضاوت کند (لانگ، 1990؛ به نقل از خجسته مهر و همکاران، 1392).

¹.Piaget

².Munzo

³.Shaw

⁴.Stotland

⁵.Goldstein,Vezich & Shapiro

تعریف عملیاتی دیدگاه فهمی

منظور از دیدگاه فهمی در این پژوهش، نمره‌ای است که فرد از مقیاس دیدگاه فهمی خود (SDPT) و مقیاس ادراک دیدگاه فهمی همسر (ODPT) که توسط لانگ (1990) ساخته شده به دست می‌آید (به نقل از خجسته مهر و همکاران، 1392).

تعریف مفهومی رضامندی زناشویی

رضامندی زناشویی به عنوان خشنودی و خرسندی و سازگاری در رابطه‌ی زوجی (گاگنون^۱ و همکاران، 1997؛ به نقل از بشارت و همکاران، 1394) و پاسخی عاطفی ناشی از ارزیابی ذهنی از جنبه‌های مثبت و منفی رابطه‌ی فرد به طور کلی (گاداسی^۲ و همکاران، 2016) تعریف شده است.

تعریف عملیاتی رضامندی زناشویی

منظور از رضامندی زناشویی در این پژوهش، نمره‌ای است که فرد از پاسخ به سنجهی 7 سؤالی مقیاس ارزیابی رابطه (RAS)^۳ که توسط هندریک، دایک و هندریک^۴ (1998) ساخته شده است، به دست می‌آورد (به نقل از خجسته مهر، کوچکی و رجبی، 1391).

پیشینه‌ی پژوهش (مبانی نظری)

الف) دیدگاه فهمی

نیاز و تمایل به ارتباط و تعامل با هممنوعان، نیازی قدرتمند و جهان‌شمول در میان انسان‌هاست. تعامل و عمق‌بخشی به رابطه برای انسان‌ها لذت‌بخش است. هم درمانگران و هم زوجها عقیده دارند که شایع‌ترین و مخرب‌ترین مشکلات در ازدواج‌های شکست‌خورده، مشکلات ارتباطی است (نظری، 1390).

---

¹.Gagnon

².Gadassi

³.Relationship Assessment Scale

⁴.Hendrich, Dicke & Hendrich

مفاهیم دیدگاه فهمی بر این واقعیت تأکید دارند که دیدگاه فهمی یک فرایند شناختی فعال است که در آن افراد باید بر دیدگاه خود محور معمولشان غلبه کرده و دنیا را به صورتی که برای دیگران پدیدار می‌شود، تصور نمایند. رشد شناختی علت پنهانی دیدگاه فهمی بوده و دیدگاه فهمی در تعاملات اجتماعی مؤثر اثر دارد (مید^۱، 1394). دیدگاه فهمی به‌عنوان یک فرایند، لزوماً به حالت غیرمستقیم احساس کردن اشاره ندارد. افراد ممکن است قادر باشند نقطه نظرات دیگران را تشخیص دهند، بدون اینکه واقعاً افکار، هیجان‌ها یا انگیزه‌های آن‌ها را تجربه کنند (هوغان^۲، 1969). دیدگاه فهمی از نظریه‌ی مید (1934) در مورد ایفای نقش، گرفته شده است. تفکر در مورد گرفتن نقش فردی هنگامی که وی ایفای نقش می‌کند، پذیرش تخیلی دیدگاه دیگران و اجرای نمایش بر پایه‌ی این تصورات. این عمل در مقابل فعالیت‌های عاطفی مرتبط با همدلی، یک فعالیت شناختی است (استریکر و استاتام^۳، 1985).

گلباچ^۴ (2004) رویکردی به دیدگاه فهمی ارائه کرده که مشابه مدل چندبعدی همدلی دیویس (1983) است. گلباچ مدعی است که دیدگاه فهمی باید به‌عنوان یک نگرش در نظر گرفته شده، هر دو عنصر گرایش و توانایی را در بر بگیرد. گرایش به انگیزه‌ی فرد برای پذیرش دیدگاه دیگران اشاره دارد و می‌تواند به‌عنوان یک تمایل پایدار یا احتمال اینکه یک مشاهده‌گر تلاش خواهد کرد تا دیدگاه یک فرد یا گروه مورد نظر را بپذیرد، ارزیابی شود. توانایی یعنی این که چقدر یک مشاهده‌گر به‌طور دقیق و درست افکار و احساسات فرد مورد نظر را استنباط می‌کند.

---

¹.Mead

².Hogan

³.Stryker & Statham

⁴.Gehlbach

گلباچ (2004) همانند دیویس، هنگام بررسی دیدگاه فهمی، عوامل در سطح فرد و عوامل در سطح موقعیت را در نظر می‌گیرد. خصوصیات در سطح فرد مشاهده‌گر، انگیزه، تنظیم هیجان، توانایی شناختی (برای مثال هوش)، استراتژی‌های مؤثر برای دیدگاه فهمی و سبک‌شناختی (تمرکز بر فاعل و کننده کار در مقابل زمینه) را شامل می‌شود. خصوصیات در سطح موقعیت، ویژگی‌های تکلیف دیدگاه فهمی مانند توانایی کشف و استخراج، آشنا بودن موردنظر، کاربردی و عملی بودن تکلیف، این‌که چقدر تکلیف بر پایه واقعیت است، مدت‌زمان در معرض نمایش بودن موردنظر برای مشاهده‌گر و میزان بعد اخلاقی را که یک تکلیف داراست، شامل می‌شود. عامل دیگر در سطح موقعیت، بافت و زمینه‌ای است که تکلیف و موانع موجود برای انجام تکلیف در آن رخ می‌دهد.

ب) رضایت زناشویی

با توجه به پیامدهای ویرانگر ازدواج ناموفق بر بهداشت روانی و جسمانی زوجین، فرزندان و جامعه لزوم بررسی وضعیت زناشویی و ابعاد گوناگون آن و همچنین عوامل تأثیرگذار بر رضایت‌مندی، بیش‌ازپیش ضرورت می‌یابد. رضایت افراد از ازدواجشان زمینه‌ساز و هسته‌ی اصلی رضایت از خانواده و زندگی به‌طورکلی است. درواقع می‌توان گفت سلامت جامعه و خانواده درگرو رضایت افراد از ازدواجشان است (تبریزی، 1389). رضایت زناشویی زمانی حاصل می‌شود که بین وضعیت فعلی و وضعیت آرمانی یا مورد انتظار فاصله‌ی زیادی وجود نداشته باشد و نارضایتی در روابط زناشویی زمانی پدید می‌آید که این فاصله زیادتر شود (ستیر¹ 2000).

رضایت زناشویی از دیدگاه نظری

---

¹.Sateier

نظریه تعامل نمادین^۱

این نظریه خانواده را به عنوان یک واحد تعامل شخصیت‌ها توصیف می‌کند. توجه این نظریه به شیوه‌های تعاملی است که اعضای خانواده با استفاده از نمادهایی مانند کلمات، ژست‌ها^۲، مقررات و نقش‌ها با یکدیگر دارند. رضایت زوجین در خانواده با توجه به چگونگی انتقال معانی دو جنبه‌ای است که بر اساس نقش‌های مورد انتظار حاصل می‌شود (استرایکر و ترنر^۳، ۱۹۷۰؛ به نقل از علی‌اکبری دهکردی، ۱۳۸۶).

نظریه‌ی تحولی^۴

نظریه‌ی تحولی بر دو مفهوم اساسی چرخه‌ی حیات خانواده و وظایف رشدی آن استوار است. موفقیت خانواده در تحقق وظایف رشدی خود، علاوه بر اینکه منجر به رضایت و تأیید مقطعی در هر مرحله می‌شود، مقدمات موفقیت در مراحل بعدی را نیز فراهم می‌کند. از طرفی شکست خانواده منجر به ناشادکامی در خانواده، بروز مشکلاتی در تحقق وظایف رشدی در مراحل بعدی تکامل و عدم تأیید جامعه می‌گردد. رشد خانواده در هر مرحله از چرخه‌ی حیات، مستلزم ارضای ویژه‌ی خانواده در آن مرحله است (متسیچ و هیل^۵، ۱۹۸۷؛ به نقل از علی‌اکبری دهکردی، ۱۳۸۶).

پیشینه‌ی تجربی تحقیق

افراد ممکن است در بعضی روابط، دیدگاه فهمی مناسبی داشته باشند اما در روابط دیگر این گونه نباشند. به طور مثال، شواهد نشان می‌دهد که کارهای زوجین با شریکشان، نسبت به کارهایی

---

^۱.Symbolic interaction theory

^۲.Gestures

^۳.Turner

^۴.Evolution theory

^۵.Mattessich & Hill

که آن‌ها با غریبه‌ها انجام می‌دهند، بیشتر به صورت منفی است. همسران ممکن است در موقعیت‌های اجتماعی دیدگاه دیگران را درک کنند، اما انگیزه‌ی استفاده از این رویکرد را در تعامل با شریکشان نداشته باشند (بیرچلر، ویس و وینسنت^۱، 1975؛ رایدر^۲، 1968؛ وینتر، فریرا و باورز^۳، 1973؛ به نقل از لانگ، 1990)؛ بنابراین مقیاس دیدگاه فهمی (PT) که برای روابط کلی مناسب است، ممکن است برای روابط زوجی مناسب نباشد، لذا به مقیاسی نیاز است که دیدگاه فهمی را در روابط زوجی اندازه‌گیری کند. به همین دلیل، لانگ (1990)، مقیاس دیدگاه فهمی را برای اندازه‌گیری به دو مقیاس جداگانه در روابط زناشویی گسترش داد. یکی از این مقیاس‌ها، دیدگاه فهمی خود (SDPT) و دیگری مقیاس دیدگاه فهمی همسر (ODPT) است. به اطلاعات بیشتر در مورد نمره‌گذاری و سایر ویژگی‌های این مقیاس‌ها در قسمت ابزار اشاره شده است.

لانگ (1990) ضرایب آلفای کرونباخ خرده مقیاس شناخت دیدگاه فهمی خود را برای شوهران و زنان 0/85 و برای خرده مقیاس راهبرد برای مردان 0/80 و برای زنان 0/85 را گزارش نمود. همچنین ضرایب آلفای کرونباخ خرده مقیاس شناخت دیدگاه فهمی همسر را برای شوهران 0/87 و برای زنان 0/91 و برای خرده مقیاس راهبرد این مقیاس، 0/93 برای شوهران و 0/90 برای زنان را گزارش نمود. خجسته مهر و همکاران (1392) ضرایب پایایی به روش آلفای کرونباخ برای مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر را به ترتیب 0/95 و 0/91 گزارش نمودند. همچنین در پژوهش خجسته مهر و همکاران (1393) ضرایب پایایی به روش بازآزمایی برای مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر به ترتیب 0/95 و 0/93 به دست آمد.

لانگ (1990) در گزارش مربوط به روایی، رابطه این مقیاس‌های دیدگاه فهمی (دیدگاه-فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر) را با مقیاس‌های دیدگاه فهمی عمومی و مقیاس سازگاری زناشویی مثبت معنادار گزارش نمود. خجسته مهر و همکاران (1392) رابطه مقیاس‌های دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر با رضایت زناشویی انریچ به ترتیب 0/93 و 0/86 گزارش نمودند.

---

¹.Birchler, Weiss & Vincent

².Ryder

³.Winter, Ferreira & Bowers

تعداد زیادی پژوهش در سال‌های اخیر وجود دارند که نشان‌دهنده‌ی انواع مزایای دیدگاه فهمی دیگران است. به‌عنوان مثال دیدگاه فهمی میل و شهوت^۱، شفقت^۲ و نوع‌دوستی^۳ را افزایش می‌دهد (باتسون و همکاران 1997؛ دیویس، 1983؛ دیویس و همکاران، 1996؛ گالینسکی و مسکوویچ^۴، 2000؛ مانتر^۵ و همکاران، 2002؛ کاروس، اپلی و بازرمن^۶، 2006؛ اپلی و همکاران، 2006؛ ورائور، مارتینز و ساساکی^۷، 2009؛ و ورائور و ساکارین^۸، 2013).

دیدگاه فهمی دیدگاه‌های کلیشه‌ای و تعصب را کاهش می‌دهد (باتسون و همکاران، 1997؛ گالینسکی و کو و وانگ^۹، 2005؛ گالینسکی و مسکوویچ، 2000؛ و وسکیو^{۱۰} و همکاران، 2003؛ به نقل از گلدشتاین و همکاران، 2014). گالینسکی (2008) مشخص ساخت که در یک مذاکره شامل دو شرکت‌کننده، آموزش مخفیانه‌ی یک شرکت‌کننده برای اتخاذ دیدگاه دیگری، نه تنها منجر به دستاوردهای مشترک بیشتر و راه‌حل‌هایی که به هر دو طرف سود می‌رساند، می‌شود، همچنین طرف دیگر (کسی که دیدگاهش فهمیده شده) رضایت بیشتری از رابطه را بیان می‌کند (به نقل از گلدشتاین و همکاران، 2014). لانگ و اندروز (1990) در یک مطالعه طولی به بررسی نقش دیدگاه فهمی در پیش‌بینی رضایت زناشویی پرداختند. این پژوهش بر روی نمونه‌ای شامل 263 زوج انجام شد که میانگین سنی شوهران 49 سال، میانگین سنی زنان 47 سال و میانگین ازدواج آن‌ها 23 سال بود و اکثر آن‌ها فقط یک‌بار ازدواج کرده بودند (95٪ زنان و 80٪ مردان). در این مطالعه برای دیدگاه فهمی کلی در موقعیت‌های اجتماعی از مقیاس دیدگاه فهمی (PT) و برای دیدگاه فهمی زن و شوهری

---

1. Desire & Lust

2. Compassion

3. Altruism

4. Galinsky & Moskowitz

5. Manter

6. Caruso, Epley & Bazerman

7. Vorauer, Martens & Sasaki

8. Sucharyna

9. Galinsky, Ku & Wang

10. Vescio

از دو مقیاس دیدگاه فهمی خود (SDPT) و مقیاس دیدگاه فهمی همسر (ODPT) استفاده کردند، نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که دیدگاه فهمی عمومی هم برای زنان و هم برای مردان پیش‌بین خوبی برای رضایت زناشویی خواهد بود. همچنین دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر نیز پیش‌بین رضایت زناشویی بودند.

افرادی که تصور می‌کنند شریکشان تجارب آن‌ها را درک می‌کند، بیشتر از رابطه راضی می‌شوند و احساس صمیمیت به همان اندازه افزایش می‌یابد (لیمای، کلارک و فینی^۱، 2007؛ کرامر و جویت^۲، 2010؛ دیویس، 1987). پژوهش دیویس و اثوت (1987) نشان می‌دهد تصور زنان این است که آن‌ها نسبت به شوهرانشان دیدگاه فهم تر هستند. نه تنها زنان در دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر نمرات بالاتری کسب کردند بلکه هم زنان و هم مردان معتقدند که زنان مهارت دیدگاه فهمی بالاتری دارند. پژوهش‌های دیگر نشان می‌دهند که زنان بیشتر از مردان نسبت به دیگران مسئولیت عاطفی دارند و به احتمال بیشتری در مقایسه‌های همدلی خود گزارش بالاتری می‌گیرند (ایزنبرگ و لنون^۳، 1983، هافمن^۴، 1977؛ دیویس و اثوت، 1987، فرانزونی و همکاران، 1985؛ به نقل از خجسته مهر و همکاران، 1392).

روش

الف) طرح پژوهش

---

¹.Lemay, Clark & Feeny

².Cramer & Jowett

³.Eisenberg & Lennon

⁴.Haffman

این پژوهش، یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. در این نوع تحقیق رابطه میان متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد (دلاور، 1387).

ب) جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش دانشجویان زن و مرد متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز در سال تحصیلی 95-1394 هستند. تعداد 300 دانشجو با روش تصادفی چندمرحله‌ای از جامعه آماری برگزیده خواهند شد.

ج) روش اجرای پژوهش

در پژوهش حاضر تعداد 300 دانشجوی متأهل که در دانشکده‌های مختلف دانشگاه شهید چمران اهواز در حال تحصیل هستند، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب خواهند شد. در ابتدا پژوهشگر 50 نفر از مجموع این 300 نفر را به صورت تصادفی برای اعتبار یابی ابزارهای پژوهش انتخاب خواهد کرد و پرسشنامه‌ها به همراه دستورالعمل تکمیل آن‌ها به طور منظم و در طی زمان لازم مستقیم در اختیار دانشجویان قرار خواهد داد. سپس با ارائه توضیحات پژوهشگر، از آن‌ها خواسته خواهد شد که به گویه‌های پرسشنامه‌ها پاسخ دهند. پس از آنکه مشخص شد که تمامی مقیاس‌های استفاده‌شده از پایایی و روایی مطلوبی برخوردار هستند، پژوهشگر از طریق پرسشنامه‌های اصلی، به گردآوری داده‌ها در نمونه‌ی 250 نفری خواهد پرداخت. لازم به ذکر است که از مقیاس صفت همدلی باتسون¹ (BEAS) برای سنجش روایی سازه مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر استفاده خواهد شد.

---

¹.Batson Empathy Adjective Scale

د) ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش از 5 مقیاس استفاده خواهد شد. در ادامه توضیحاتی درباره‌ی هریک ارائه می‌شود.

مقیاس دیدگاه فهمی خود (SDPT) و مقیاس دیدگاه فهمی همسر (ODPT)

مقیاس دیدگاه فهمی خود (لانگ، 1990)، یک ابزار 13 ماده ای است که میزان دیدگاه فهمی تکمیل کننده ی مقیاس در روابط خود با همسرش را در مقیاس لیکرت 5 درجه ای از کاملاً مخالفم (نمره 0) تا کاملاً موافقم (نمره 4) می‌سنجد. نمره ی بیشتر در این مقیاس نشان دهنده ی دیدگاه فهمی فرد تکمیل کننده ی مقیاس در روابط با همسرش است.

مقیاس دیدگاه فهمی همسر (لانگ، 1990)، یک ابزار 20 ماده ای است که دیدگاه فهمی افراد تکمیل کننده ی مقیاس از میزان دیدگاه فهمی همسرشان را در مقیاس لیکرت 5 درجه ای از کاملاً مخالفم (نمره 0) تا کاملاً موافقم (نمره 4) می‌سنجد. نمره ی بیشتر در این مقیاس نشان دهنده ی دیدگاه فهمی بیشتر همسر است.

لانگ (1990) اعتبار و پایایی این دو مقیاس را روی نمونه ای 189 نفری که درگیر روابط عاشقانه بودند مورد بررسی قرار داد. آلفای کرونباخ برای مقیاس دیدگاه فهمی خود 0/89 و برای مقیاس دیدگاه فهمی همسر 0/94 بود. ضریب همبستگی بین ماده های این مقیاس ها با نمره های کل آن ها در دامنه ای بین 0/53 تا 0/87 گزارش شد. همچنین لانگ، همبستگی آن ها را با پرسشنامه ی همدلی هوگان (1969) مثبت و معنی دار گزارش کرد.

در پژوهش خجسته مهر و همکاران (1392) برای بررسی مقدماتی ویژگی های روان سنجی فرم فارسی این مقیاس ها در نمونه ای از جمعیت معلمان متأهل (n=100؛ 50 زن و 50 مرد)، ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ برای مقیاس دیدگاه فهمی خود و مقیاس دیدگاه فهمی همسر به ترتیب 0/95 و 0/93 به دست آمد. محاسبه ی روایی سازه از طریق همبسته کردن مقیاس دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر با پرسشنامه ی رضایت زناشویی انریچ¹ (ENRICH) ساخته ی السون، فورنیر و دراکمن² (1989؛ ترجمه ی ثنایی ذاکر، 1379) به ترتیب 0/93 و 0/86 (همگی در سطح معنی داری $p < 0/01$) به دست آمد.

مقیاس ارزیابی رابطه (RAS)

مقیاس ارزیابی رابطه (هندریک، دایک و هندریک، 1998) یک ابزار 7 سؤالی است که رضامندی زناشویی را در مقیاس لیکرت 5 درجه ای از 1 (کمترین میزان رضایت) تا 5 (بیشترین میزان رضایت) می سنجد. این مقیاس، میزان رضایت کلی فرد از رابطه، اینکه شریک یا همسر او چگونه به نیازهایش توجه می کند، اینکه کیفیت رابطه ای او در مقایسه با روابط دیگران چگونه است، رابطه به چه میزان دچار مشکل است و نیز میزان پشیمانی فرد از رابطه را مورد ارزیابی قرار می دهد. نمره ی بالاتر نشان دهنده ی رضایت بیشتر از رابطه است (هندریک و همکاران، 1998).

دوهان و مانوسا³ (2004) پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفا 0/85 گزارش کرده اند. همچنین هندریک (1998) میزان همسانی درونی آن را با استفاده از روش آلفای کرونباخ 0/86 گزارش کرده است (به نقل از کوچکی، 1391). در پژوهش خجسته مهر و همکاران (1391) برای

¹.Enriching and Nurturing Relationship Issue,Communication and Happiness

².Olson,Fournier & Druckman

³.Doohan & Manusov

بررسی مقدماتی ویژگی های روان سنجی فرم فارسی این مقیاس در نمونه ای از جمعیت والدین دانش آموزان دبیرستانی ضرایب پایایی با استفاده از روش های دونیمه سازی و همسانی درونی به ترتیب 0/94 و 0/95 به دست آمد. همچنین در پژوهش خجسته مهر و همکاران (1391) به منظور بررسی روایی سازه ی این مقیاس از پرسشنامه ی کیفیت زناشویی¹ (MQI) استفاده گردید و میزان همبستگی آن با پرسشنامه ی کیفیت زناشویی 0/88 محاسبه شد که در سطح ($p < 0/001$) معنی دار است.

مقیاس صفت همدلی باتسون (BEAS)

مقیاس صفت همدلی باتسون (باتسون و همکاران، 1983)، یک ابزار 8 ماده ای است که فهرستی از احساسات همدلانه، همدردی کردن، نگران بودن، متأثر بودن، دلسوزی کردن، نرمی و صمیمیت، نرم دلی و با ملاحظه بودن را در مقیاس لیکرت 6 درجه ای از 1 (هیچ) تا 6 (خیلی زیاد) را می سنجد. نمره ی آزمودنی بین دامنه ی 8 تا 48 قرار می گیرد.

فینچام و همکاران (2002) و مک کلوگ، اکسلاین و بامیستر² (1998) پایایی این مقیاس را با روش آلفای کرونباخ در دامنه ای بین 0/87 تا 0/92 و اعتبار آن را از طریق روش بازآزمایی 0/61 تا 0/82 گزارش کرده اند. همچنین لرنر³ (2002) ضریب اعتبار سازه ی این مقیاس را با همبسته کردن آن با مقیاس صمیمیت⁴ (IS) (واکر و تامپسون⁵، 1983)؛ 0/59 محاسبه کرد که در سطح ($p < 0/001$) معنی دار است (به نقل از کرایبی، 1387). در پژوهش خجسته مهر و همکاران (1389)

---

¹.Marital Quality Inventory

².Mc cullough,Exline & Baumeister

³.Lerner

⁴.Intimacy Scale

⁵.Walker & Thompson

برای بررسی مقدماتی ویژگی های روان سنجی این مقیاس در نمونه ای از جمعیت والدین دانش آموزان دبیرستانی، ضریب پایایی با استفاده از روش همسانی درونی 0/84 به دست آمد. همچنین در پژوهش خجسته مهر و همکاران (1389) برای بررسی اعتلار سازه ی این مقیاس، از مقیاس صمیمیت (IS) (واکر و تامپسون، 1983) استفاده شد که ضریب اعتبار سازه ی آن 0/59 به دست آمد که در سطح ($p < 0/001$) معنی دار است.

پرسشنامه جمعیت شناختی محقق ساخته

اطلاعات جمعیت شناختی پرسشنامه محقق ساخته متشکل از 8 است. این ماده ها شامل: جنسیت، سن، قومیت، گرایش مذهبی، رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی، ترم تحصیلی و واحدهای گذرانده ی پاسخ دهندگان به پرسشنامه ها است.

ه) روش تجزیه و تحلیل داده ها

روش های آماری توصیفی و استنباطی که در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار خواهند گرفت به شرح زیر است:

1. روش های آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار و حداقل و حداکثر نمره.
2. روش آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی ابزارهای پژوهش، روش تحلیل عامل تأییدی جهت بررسی روایی عاملی مقیاس های دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر و برای بررسی روایی سازه، با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون مقیاس های دیدگاه فهمی خود و دیدگاه فهمی همسر با مقیاس همدلی باتسون همبسته خواهند شد.
3. روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری برای آزمون فرضیه های پژوهش.

منابع

بشارت، محمدعلی؛ هوشمند، سیده نعیمه؛ رضازاده، سید محمدرضا و غلامعلی لواسانی، مسعود. (1394). نقش تعدیل کننده ارضای نیازهای بنیادین روانشناختی در رابطه ی بین سبک های فرزندپروری والدین و رضایت زناشویی فرزندان. *روان شناسی خانواده*. 28-15، (1)2.

پور اکبران، الهه و یزدی، امیر امین. (1394). بررسی عملکرد جنسی در رضایتمندی زناشویی در زنان با و بدون سابقه ی زایمان. *مجله ی اصول بهداشت روانی*. 17(4)، 202-8.

تبریزی، مصطفی. (1389). فرهنگ توصیفی خانواده و خانواده درمانی. تهران: فراروان. جامعی، معصومه. (1392). اثربخشی آموزش ایماگوتراپی بر کیفیت روابط زناشویی و همدلی در بین زوج های مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهرستان بهبهان. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید چمران اهواز.

جمشیدی، محمدعلی؛ نوری پور لیاولی، رقیه؛ جان بزرگی، مسعود و فردین، محمدعلی. (1394). اثربخشی توانمندسازی کارکردی زوجین مبتنی بر رویکرد اسلامی بر رضایتمندی زناشویی زنان. *فصلنامه ی فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده*. 10(31)، 35-7.

خاکپور، ایمان؛ نظری، علی محمد و زهرا کار، کیانوش. (1393). پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر اساس مثلث سازی و ساختار قدرت در خانواده. *اندیشه و رفتار در روان‌شناسی بالینی*. 9(33)، 37-46.

خجسته مهر، رضا. (1384). بررسی ویژگی‌های شخصیتی، مهارت‌های اجتماعی، سبک‌های دل‌بستگی و ویژگی‌های جمعیت شناختی به‌عنوان پیش‌بین‌های موفقیت و شکست رابطه‌ی زناشویی در زوج‌های متقاضی طلاق و عادی شهر اهواز. پایان‌نامه دکتری، دانشگاه شهید چمران اهواز.

خجسته مهر، رضا؛ سبحانی جو، شمس علی و رجبی، غلامرضا. (1392). اثر مستقیم و غیرمستقیم دیدگاه فهمی بر کیفیت زناشویی: آزمون یک مدل میانجی. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، 8(32)، 129-151.

خجسته مهر، رضا؛ کرای، امین و رجبی، غلامرضا (1389). بررسی یک مدل پیشنهادی برای پیش‌بینی‌ها و پیامدهای گذشت در ازدواج. *مطالعات روان‌شناختی*. 6(1).

خجسته مهر، رضا؛ کوچکی، رحیم و رجبی، غلامرضا. (1391). نقش واسطه‌ای اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض غیر سازنده در رابطه‌ی بین سبک‌های دل‌بستگی و کیفیت زناشویی. *روان‌شناسی معاصر*، 7(2)، 3-14.

دل‌اور، علی. (1389). احتمالات و آمار کاربردی در روان‌شناسی و علوم تربیتی. تهران: رشد. ص 170.

سبحانی جو، شمس علی. (1390). بررسی اثر مستقیم دیدگاه فهمی بر کیفیت زناشویی معلمان متأهل شهر اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید چمران اهواز.

ستیر، ویرجینیا (2000). آدم سازی در روان‌شناسی خانواده. ترجمه بهروز بیرشک. (1390). تهران: انتشارات رشد.

علی‌اکبری دهکردی، مهناز (1386). شناسایی و مقایسه‌ی گروه‌های ترکیبی نه‌گانه سنخ‌های جنسیتی زنان شاغل شهر اهواز و همسران آنان از لحاظ سلامت روانی،

رضایت زناشویی و هوش هیجانی. پایان‌نامه دکتری روان‌شناسی، دانشگاه شهید
چمران اهواز.

کرایبی، امین. (1387). بررسی مدل پیشنهادی برای پیشایندها و پیامدهای گذشت در
ازدواج. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید چمران اهواز.
کوچکی، رحیم (1391). بررسی مدل پیشنهادی اثر سبک‌های دل‌بستگی بر کیفیت
زناشویی با میانجی‌گری اسناد ارتباطی و راهبردهای حل تعارض غیر سازنده در
والدین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر همدان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره
خانواده، دانشگاه شهید چمران اهواز.

مؤمنی، خدا مراد؛ صیدی، محمد سجاد؛ رضایی، خدیجه و ابراهیمی، محمد. (1393).
نقش واسطه‌ای همدلی همسران در ارتباط بین الگوهای فراغت با خرسندی و ثبات
ازدواج. فصلنامه‌ی فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده. 9 (28)، 107-123.

نادری، لیلا؛ مولوی، حسین و نوری، ابوالقاسم. (1394). پیش‌بینی رضایت زناشویی
زوجین شهر اصفهان بر اساس همدلی و بخشودن. دانش و پژوهش در روان‌شناسی
کاربردی. 16 (4)، 69-75.

نظری، علی محمد (1390). مبانی زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی. چاپ پانزدهم، تهران:
نشر علم.

نظری، علی محمد؛ یاراحمدی، حسین و زهرا کار، کیانوش. (1393). تأثیر روان‌درمانی
وجودی به شیوه‌ی گروهی بر رضایت زناشویی زنان مبتلا به دیابت نوع 2. مجله
دانش و تندرستی. 9 (2)، 14-20.

Batson, C., D. Early, S., Salvarin, G. (1997). perspective taking: imaginig how
another feels versus imaginig how you would feel, *pers. psychol. bull.* 23, 71-75.

Bradbury, T.N., H Fincham, F. D. (1992). Attributions and behavior in marital
interaction. *Journal of Personality and Social Psychology.* 63(4), 613-628.

- Caruso, E., Epley, N., & Bazerman, M. H. (2006). The costs and benefits of undoing egocentric responsibility assessments in groups. *Journal of Personality and Social Psychology, 91*(5), 857.
- Cramer, D., & Jowett, S. (2010). Perceived empathy, accurate empathy and relationship satisfaction in heterosexual couples. *Journal of Social and Personal Relationships, 27*, 327–349.
- Dagleish, T. L., Johnson, S. M., Burgess Moser, M., Lafontaine, M. F., Wiebe, S. A., & Tasca, G. A. (2015). Predicting change in marital satisfaction throughout emotionally focused couple therapy. *Journal of marital and family therapy, 41*(3), 276-291.
- Davis, M. H. & Oathout, H. A., (1987). Maintenance of satisfaction in romantic relationships: Empathy and relational competence. *Journal of Personality and Social Psychology, 53*, 397-410.
- Davis, M. H., Conklin, L., Smith, A., & Luce, C. (1996). Effect of perspective taking on the cognitive representation of persons: a merging of self and other. *Journal of personality and social psychology, 70*(4), 713.
- Davis, M.H, (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach, *Journal of Personality and Social Psychology, 44*(1), 113-126.
- Davis, M.H. (1980). A multidimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS catalog of selected Document in Psychology, 10*, 85.
- Epley, N., Caruso, E., & Bazerman, M. H. (2006). When perspective taking increases taking: reactive egoism in social interaction. *Journal of personality and social psychology, 91*(5), 872.
- Franzoi, S. L., Davis, M. H., & Young, R. D. (1985). The effects of private self- consciousness and perspective taking on satisfaction in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 48*, 1584-159.
- Gadassi, R., Bar-Nahum, L. E., Newhouse, S., Anderson, R., Heiman, J. R., Rafaeli, E., & Janssen, E. (2016). Perceived partner responsiveness mediates the association between sexual and marital satisfaction: A daily diary study in newlywed couples. *Archives of sexual behavior, 45*(1), 109-120.

- Galinsky, A. D., & Moskowitz, G. B. (2000). Perspective-taking: Decreased stereotype expression, stereotype accessibility, and in group favoritism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 708–724.
- Galinsky, A. D., Ku, G., & Wang, C. S. (2005). Perspective-Taking and self-other overlap: Fostering social bonds and facilitating social coordination. *Group Processes & Intergroup Relations*, 8 (2), 109-124.
- Gehlbach, H. (2004). A new perspective on perspective-taking: multidimensional approach to conceptualizing an aptitude. *Educational Psychology Review*, 16 207-234.
- Goldstein, N. J., Vezich, I. S., & Shapiro, J. R. (2014). Perceived perspective taking: When others walk in our shoes. *Journal of personality and social psychology*, 106(6), 941.
- Gronholm, P. C., Flynn, M., Edmonds, C. J., & Gardner, M. R. (2012). Empathic and non-empathic routes to visuospatial perspective-taking. *Consciousness and cognition*, 21(1), 494-500.
- Hatch, D. L. (2009). Factors that influence the association between adult attachment and marital satisfaction. *2006 Abstracts International*, 69, 6413.
- Hendrick, S. S., Dicke, A., & Hendrick, C. (1998). The relationship assessment scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(1), 137-142.
- Hogan, R. (1969). Development of an empathy scale. *Journal of consulting and clinical psychology*, 33(3), 307.
- Jensen, J.F. (2010). What is Good Spousal Support? Examining Support Delivery and Outcomes. A thesis submitted to the Graduate Faculty of Auburn University.
- Lamothe, M., Boujut, E., Zenasni, F., & Sultan, S. (2014). To be or not to be empathic: the combined role of empathic concern and perspective taking in understanding burnout in general practice. *BMC family practice*, 15(1), 1.
- Lemay, E. P., Clark, M. S., & Feeney, B. C. (2007). Projection of responsiveness to needs and the construction of satisfying communal relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 834 – 853.

- Long, E. C. J., & Andrews, D. W. (1990). Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 126–131.
- Long, E. C. J. (1990). Measuring dyadic perspective – Taking: Two scales for assessing perspective – Taking in marriage and similar dyads. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 50, 90-105.
- Maner, J. K., Luce, C. L., Neuberg, S. L., Cialdini, R. B., Brown, S., & Sagarin, B. J. (2002). The effects of perspective taking on motivations for helping: Still no evidence for altruism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(11), 1601-1610.
- Martini, T. S., Grusec, J. E., & Bernardini, S. C. (2001). Effect of interpersonal control, perspective taking, and attributions on older mothers and adult daughters satisfaction with their helping relationship. *Journal of Family Psychology*, 15, 688-705.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, Self and Society*. University of Chicago Press, Chicago.
- Meyer, D. J., Boster, F. J., & Hecht, M. L. (1998). A model of empathic communication. *Communication Research Reports*, 5, 19-27.
- Moss-Racusin, C. A., Good, J. J., & Sanchez, D. T. (2010). Impact of collective gender identity on relationship quality: When men feel devalued. *Psychology of Men & Masculinity*, 11(1), 65.
- Muñoz, M. E. The effects of control motivation on perspective taking [dissertation]. Texas: Unvi. Tech; 2007.
- Paleari, F. G., Regalia, C., & Fincham, F. (2005). Marital quality, forgiveness, empathy, and rumination: A longitudinal analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(3), 368-378.
- Park, S. H., Raile, A. N. W. (2009). Perspective-Taking and communication satisfaction in Coworker Dyads. *Journal Bus. Psychol*, 1, 149-166.

- Rieffe, C., Ketelaar, L., & Wiefferink, C. H. (2010). Assessing empathy in young children: Construction and validation of an Empathy Questionnaire (EmQue). *Personality and individual differences*, 49(5), 362-367.
- Stets, J. E. (1993). The link between past and present intimate relationships. *Journal of Family Issues*, 14 (2), 236-260.
- Stryker, S. and Statham, A. (1985). "Symbolic Interaction and Role Theory," in *Handbook of Social Psychology* (G. Lindzey and E. Aronson, Ed.), (pp. 311-78). *Random House*, New York.
- Vorauer, J. D., & Sucharyna, T. A. (2013). Potential negative effects of perspective-taking efforts in the context of close relationships: Increased bias and reduced satisfaction. *Journal of personality and social psychology*, 104(1), 70.
- Vorauer, J. D., Martens, V., & Sasaki, S. J. (2009). When trying to understand detracts from trying to behave: effects of perspective taking in intergroup interaction. *Journal of personality and social psychology*, 96(4), 811.